

PAVOUCI (ARANEAE) A SEKÁČI (OPILIONES) PŘÍRODNÍ REZERVACE MAŠTALE

Spiders (Araneae) and harvestmen (Opiliones) of Maštale Nature reserve

Ondřej MACHAČ

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, SCHKO Železné hory, Náměstí 317,
Nasavrky 53825; machac.ondra@seznam.cz

Práce shrnuje výsledky inventarizačního průzkumu pavouků a sekáčů v PR Maštale, který byl proveden v letech 2019–2020. Na lokalitě bylo zjištěno 150 druhů pavouků a 10 druhů sekáčů. Mezi vzácnější zjištěné druhy pavouků patří např. *Hahnia helveola*, *Heliophnus dampfi*, *Mecopisthes silus*, *Notioscopus sarcinatus* a *Theridion betteni*.

Klíčová slova: pavoukovci, faunistika
Key words: arachnids, faunistics

1. Úvod

Svitavsko a Chrudimsko (mimo CHKO Železné hory) patří k arachnologicky málo probádaným územím v České republice a je známo jen několik publikovaných prací zabývajících se arachnofaunou těchto regionů (DOLANSKÝ 1997a, DOLANSKÝ 1997b, DOLANSKÝ 2004, RŮŽIČKA et DOLANSKÝ 2016, MACHAČ 2020). V PR Maštale, ležící na rozhraní obou okresů, dosud nebyl proveden systematický arachnologický průzkum a nejsou z tohoto území publikovány žádné nálezy pavoukoců.

2. Metodika

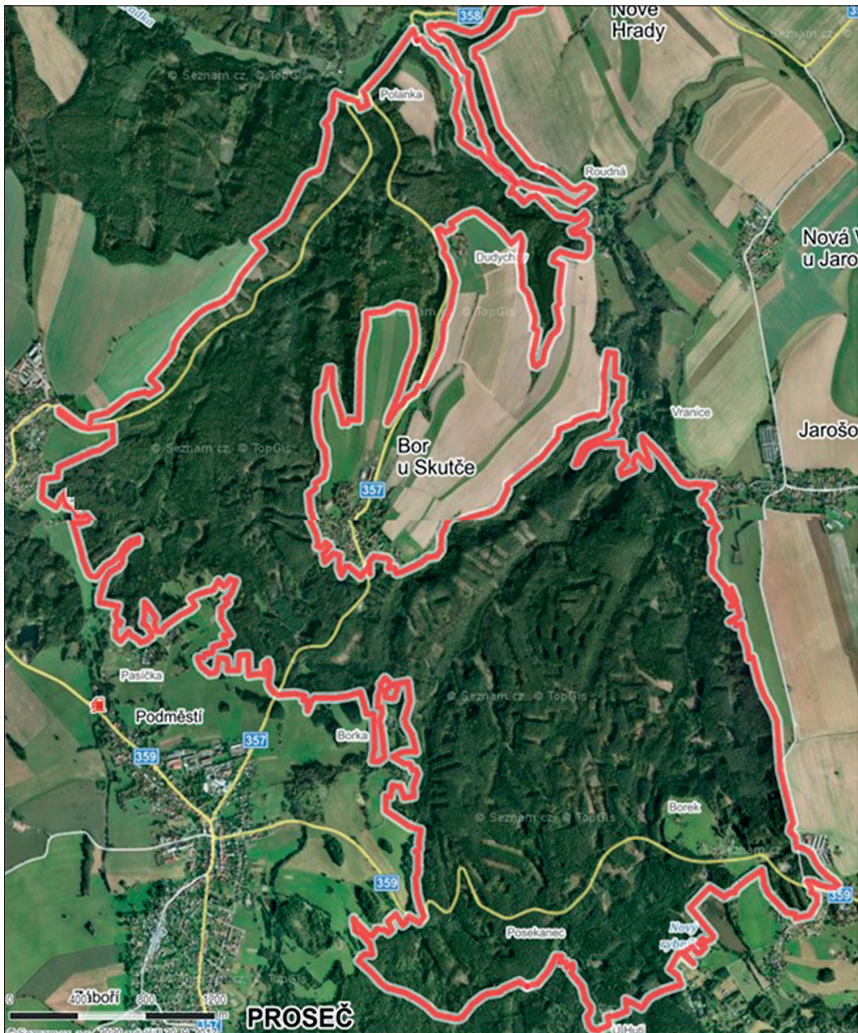
Charakteristika zkoumaného území

Přírodní rezervace Maštale se nachází v Pardubickém kraji v okresech Chrudim a Svitavy na celkové rozloze 1083 ha. V okrese Chrudim se rozkládá plošně větší část rezervace – 861 ha, zbytek (přibližně 221 ha) se nachází v okrese Svitavy. Celkově je chráněné území rozloženo v katastrálních územích obcí Bor u Skutče, Budislav, Jarošov, Nové Hradý, Perálec, Podměstí, Proseč a Zderaz (obr. 1). Nachází se ve faunistickém čtverci 6162, malá část na jihozápadě rezervace spadá do čtverce 6262. Důvodem zřízení přírodní rezervace Maštale je ochrana pískovcových skalních útvarů s porosty přirozených a kulturních borů místy reliktního charakteru. Nejcennějšími biotopy jsou pískovcové skály (obr. 2), reliktní bory, menší rašeliniště (obr. 3) a lesní rybníky.

Metodika a materiál

Inventarizační průzkum byl zaměřen na pavouky (Araneae) a sekáče (Opiliones). Průzkum probíhal v letech 2019 a 2020 od dubna do listopadu. Metody sběru byly smyk vegetace, oklep keřů a větví stromů, prosev hrabanky a individuální sběr. Tyto metody byly aplikovány při každé návštěvě lokality. Nasbíraný materiál je uložen ve sbírce autora. Nomenklatura pavouků byla převzata z aktuální verze World Spider Catalog (WSC 2021), nomenklatura sekáčů z World Catalogue of Opiliones (WCO 2021). K determinaci pavouků byl použit online klíč Spiders of Europe (NENTWIG et al. 2021) a sekáčů klíč Šilhavého (ŠILHAVÝ 1971).

Kategorie ohroženosti pavouků byly převzaty podle červeného seznamu pavouků ČR (ŘEZÁČ et al. 2015). Kategorie vazby druhů pavouků k původnosti stanoviště a fytogeografické oblasti jsou převzaty z Katalogu pavouků ČR (BUCHAR et RŮŽIČKA 2002).

Obr. 1: Mapa zkoumaného území – PR Maštale (červená linie – hranice rezervace).

Fig. 1: Map of Maštale NR (red line – border of nature reserve).

Obr. 2: Pískovcové skalní útvary v PR Maštale, obývají typické skalní druhy pavouků jako např. *Meta menardi*, *Nesticus cellulanus* nebo *Leptyphantus leprosus* a sekáč *Leiobunum rupestre*. Foto: O. MACHAČ.

Fig. 2: Sandstone rocks in Maštale, habitat of typical rock species *Leptyphantus leprosus*, *Meta menardi*, *Nesticus cellulanus* and *Leiobunum rupestre*. Photo by O. MACHAČ.

Obr. 3: Rašeliniště Na Tintěrkách hostí vzácnější druhy pavouků jako např. *Hahnia helveola*, *Heliophanus dampfi* a *Notioscopus sarcinatus*. Foto: O. MACHAČ.

Fig. 3: Peat bog Na Tintěrkách, habitat of rare spiders *Hahnia helveola*, *Heliophanus dampfi* and *Notioscopus sarcinatus*. Photo by O. MACHAČ.

3. Výsledky a diskuze

Pavouci (Araneae)

Celkem bylo zjištěno 150 druhů pavouků z 25 čeledí. Nejpočetněji byla zastoupena čeleď Linyphiidae se 42 druhy. Celkem byly zjištěny čtyři druhy zařazené v červeném seznamu pavouků ČR jako druhy zranitelné (VU) a pět druhů jako téměř ohrožené (NT). Deset zjištěných druhů je vázáno nebo preferují původní, málo pozměněná stanoviště (tab. 1). Většina zjištěných druhů patřila mezi lesní druhy mesofytika (tab. 1). Pro místní lesy s převahou borovice lesní (*Pinus sylvestris*) jsou typické druhy jako např. skákavka obecná (*Evarcha falcata*), plachetnatka zvonečková (*Tenuiphantes alacris*), slíďák světlinový (*Xerolycosa nemoralis*), běžník keřový (*Xysticus audax*) nebo zora obecná (*Zora spinimana*). Mezi méně hojně lesní druhy, vyskytujících se v reliktnějších částech lesních komplexů, které indikují zachovalejší lesní biotopy, jsou to např. snovačka tečkovaná (*Crustulina guttata*), šestiočka štíhlá (*Harpactea hombergii*) nebo pavučenka droboučká (*Minyriolus pusillus*). Na kmelech osluněných borovic byly zjištěny druhy typické pro borové lesy jako běžník plochý (*Coriarachne depressa*) (obr. 4) a listovník podkorní (*Philodromus fuscimarginatus*). Pestrá jsou společenstva menších rašelinišť (Na Tintěrkách, rašeliniště u Voletinského potoka), kde byly zjištěny některé vzácnější druhy vázané na tyto biotopy, jako např. skákavka rašelinná (*Heliophanus dampfi*) nebo pavučenka šterbinová (*Notioscopus sarcinatus*). Mezi další vzácnější mokřadní druhy patří křížák Herův (*Hypsosinga heri*), plachetnatka přízemní (*Floronia bucculenta*) nebo pavučenka jarní (*Walckenaeria vigilax*). Místní skály hostí běžnější skalní arachnofaunu jako např. meta temnostní (*Meta menardi*), temnomil sklepní (*Nesticus cellulanus*) nebo plachetnatka skalní (*Leptyphantes leprosus*) a méně hojná snovačka skalní (*Theridion betteni*).

Tab. 1: Seznam zjištěných druhů pavouků a sekáčů v PR Maštale.

Tab. 1: Spiders and harvestmen of Maštale NR.

Fytogeografická oblast (phytogeographic district): t – teplomilné druhy (thermophyticum); m – druhy mezofytika (mesophyticum), o – chladnomilné druhy (oreophyticum). Základní hodnoty jsou uvedeny malými písmeny, výrazně preferované hodnoty velkým písmem (basic values in lower letters, preferred values in capitals); Původnost stanoviště (originality of habitat): c – člověkem nenarušená, ohrožená, mizející (not influenced by human activities, endangered), s – druhotná, polopřirozená (secondary, seminatural), d – narušovaná (disturbed), a – umělá, vytvořená člověkem (artificial, man-made). Základní hodnoty jsou uvedeny malými písmeny, výrazně preferované hodnoty velkými písmeny, okrajové hodnoty v závorce (basic values in lower letters, preferred values in capitals).

Čeleď/Druh	Původnost	Fytogeografická oblast
Pavouci (Araneae)		
AGELENIDAE – pokoutníkovití		
<i>Agelena labyrinthica</i> (Clerck, 1757)	c, s	t, M
<i>Coelotes terrestris</i> (Wider, 1834)	c, s	t, m, o
<i>Eratigena atrica</i> (C. L. Koch, 1843)	s, a	-
<i>Histopona torpida</i> (C. L. Koch, 1837)	c, s	M, o
<i>Inermocoelotes inermis</i> (L. Koch, 1855)	c, s	m, o
<i>Tegenaria ferruginea</i> (Panzer, 1804)	c, s, a	t, M
<i>Tegenaria silvestris</i> L. Koch, 1872	c, s	M, o

Čeďed/Druh	Původnost	Fytogeografická oblast
AMAUROBIIDAE – cedivkovití		
<i>Amaurobius fenestralis</i> (Ström, 1768)	c, s	M, o
<i>Callobius claustrarius</i> (Hahn, 1833)	c, s	m, o
ANYPHAENIDAE – šplhalkovití		
<i>Anyphea accentuata</i> (Walckenaer, 1802)	c, s	t, m
ARANEIDAE – křížákovití		
<i>Aculepeira ceropegia</i> (Walckenaer, 1802)	c, s, d	t, M
<i>Araneus diadematus</i> Clerck, 1757	c, s, a	t, M, o
<i>Araneus marmoreus</i> Clerck, 1757	c, s	m
<i>Araneus quadratus</i> Clerck, 1757	c, s	t, m
<i>Araneus sturmi</i> (Hahn, 1831)	c, s	t, M
<i>Araneus triguttatus</i> (Fabricius, 1775)	c, s	m
<i>Araniella cucurbitina</i> (Clerck, 1757)	c, s, d	t, M
<i>Argiope bruennichi</i> (Scopoli, 1772)	c, S, d	t, m
<i>Cyclosa conica</i> (Pallas, 1772)	c, s	t, M
<i>Hypsosinga heri</i> (Hahn, 1831)	C, s	m
<i>Hypsosinga sanguinea</i> (C. L. Koch, 1844)	c, s	t, M
<i>Mangora acalypha</i> (Walckenaer, 1802)	c, s, d	t, m
<i>Nuctenea umbratica</i> (Clerck, 1757)	c, s, a	t, M, o
CLUBIONIDAE – záředníkovití		
<i>Clubiona comta</i> C. L. Koch, 1839	c, s	t, M
<i>Clubiona lutescens</i> Westring, 1851	c, s, d	t, M
<i>Clubiona subtilis</i> L. Koch, 1867	c, s	m
<i>Clubiona terrestris</i> Westring, 1851	c, s	m
DICTYNIDAE – cedivečkovití		
<i>Dictyna arundinacea</i> (Linnaeus, 1758)	c, s, d	t, M
<i>Dictyna uncinata</i> Thorell, 1856	c, s, d	t, M
DYSDERIDAE – šestiočkovití		
<i>Harpactea hombergi</i> (Scopoli, 1763)	c, s	t, m
<i>Harpactea lepida</i> (C. L. Koch, 1838)	c, s	M, o
<i>Harpactea rubicunda</i> (C. L. Koch, 1838)	c, s, a	t, m
GNAPHOSIDAE – skálovkovití		
<i>Drassyllus</i> sp.	-	-
<i>Haplodrassus signifer</i> (C. L. Koch, 1839)	c, s	t, m, o
<i>Haplodrassus silvestris</i> (Blackwall, 1833)	c, s	t, M
<i>Micaria</i> sp.	-	-
<i>Zelotes subterraneus</i> (C. L. Koch, 1833)	c, s, d	t, M, o
HAHNIIDAE – přičnatkovití		
<i>Cicurina cicur</i> (Fabricius, 1793)	c, s, d	t, M
<i>Hahnia helveola</i> Simon, 1875	c, s	m
<i>Hahnia pusilla</i> C. L. Koch, 1841	c, s	m

Čeďed/Druh	Původnost	Fytogeografická oblast
Linyphiidae – plachetnatkovití		
<i>Agyneta rurestris</i> (C. L. Koch, 1836)	c, s, d	t, m, o
<i>Asthenargus helveticus</i> Schenkel, 1936	c, S	m
<i>Bathypantes nigrinus</i> (Westring, 1851)	c, s	t, M, o
<i>Ceratinella brevis</i> (Wider, 1834)	c, s	m, o
<i>Centromerus sylvaticus</i> (Blackwall, 1841)	c, s, d	t, m, o
<i>Diplostyla concolor</i> (Wider, 1834)	c, s	t, m, o
<i>Diplocephalus picinus</i> (Blackwall, 1841)	c, s	t, m, o
<i>Drapetisca socialis</i> (Sundevall, 1833)	c, s	M, o
<i>Erigone atra</i> Blackwall, 1833	c, s, d	t, m, o
<i>Erigone dentipalpis</i> (Wider, 1834)	c, s, d	t, m, o
<i>Floronia bucculenta</i> (Clerck, 1757)	c, s	m
<i>Gonatium rubellum</i> (Blackwall, 1841)	C, s	m, o
<i>Labulla thoracica</i> (Wider, 1834)	C, s	M, o
<i>Lepthyphantes leprosus</i> (Ohlert, 1865)	c, s, a	t, M
<i>Lepthyphantes minutus</i> (Blackwall, 1833)	c, s	t, M
<i>Linyphia hortensis</i> Sundevall, 1830	c, s	t, M
<i>Linyphia triangularis</i> (Clerck, 1757)	c, s, d	t, M
<i>Macrargus rufus</i> (Wider, 1834)	c, s	M, o
<i>Mansuphantes mansuetus</i> (Thorell, 1875)	c, s, d	M, o
<i>Maso sundevalli</i> (Westring, 1851)	c, s	t, M, o
<i>Mecopisthes silus</i> (O. P.-Cambridge, 1873)	C	m
<i>Mermessus trilobatus</i> (Emerton, 1882)	-	-
<i>Micrargus herbigradus</i> (Blackwall, 1854)	c, s	t, M, o
<i>Microlinyphia pusilla</i> (Sundevall, 1830)	c, s, d	t, m, o
<i>Microneta viaria</i> (Blackwall, 1841)	c, s	t, M, o
<i>Minyriolus pusillus</i> (Wider, 1834)	c, s	M, o
<i>Neriene clathrata</i> (Sundevall, 1830)	c, s	t, M
<i>Neriene emphana</i> (Walckenaer, 1841)	c, s	m
<i>Neriene peltata</i> (Wider, 1834)	c, s	m
<i>Neriene radiata</i> (Walckenaer, 1841)	c, s	m
<i>Notioscopus sarcinatus</i> (O. P.-Cambridge, 1873)	C	m
<i>Oedothorax agrestis</i> (Blackwall, 1853)	C, s	M, o
<i>Oedothorax gibbosus</i> (Blackwall, 1841)	c, s	m
<i>Tapinocyba affinis</i> Lessert, 1907	c, s	t, M, o
<i>Tenuiphantes alacris</i> (Blackwall, 1853)	c, s	m, O
<i>Tenuiphantes flavipes</i> (Blackwall, 1854)	c, s	t, M
<i>Tenuiphantes mengei</i> (Kulczyński, 1887)	c, s	t, M, o
<i>Thyreosthenius parasiticus</i> (Westring, 1851)	c, s, a	M, o
<i>Trematocephalus cristatus</i> (Wider, 1834)	c, s	t, M
<i>Walckenaeria alticeps</i> (Denis, 1952)	C	m

Čeľad / Druh	Původnost	Fytogeografická oblast
<i>Walckenaeria dysderoides</i> (Wider, 1834)	c, s	t, M
<i>Walckenaeria vigilax</i> (Blackwall, 1853)	c, s	t, M, o
LIOCRANIDAE – zápředkovití		
<i>Agroeca brunnea</i> (Blackwall, 1833)	c, s	t, M
LYCOSIDAE – slídákovití		
<i>Alopecosa pulverulenta</i> (Clerck, 1757)	c, s, d	t, m, o
<i>Pardosa amentata</i> (Clerck, 1757)	c, s, d	t, m, o
<i>Pardosa lugubris</i> (Walckenaer, 1802)	c, s, d	t, m, o
<i>Pardosa palustris</i> (Linnaeus, 1758)	c, s, d	t, m, o
<i>Pardosa pullata</i> (Clerck, 1757)	c, s, d	t, m, o
<i>Pirata piraticus</i> (Clerck, 1757)	c, s, d	t, m, o
<i>Piratula hygrophila</i> (Thorell, 1872)	c, s, d	t, m, o
<i>Piratula latitans</i> (Blackwall, 1841)	c, s	t, M
<i>Trochosa terricola</i> Thorell, 1856	c, s, d	t, m, o
<i>Xerolycosa nemoralis</i> (Westring, 1861)	c, s, d	t, m, o
MIMETIDAE – ostníkovití		
<i>Ero furcata</i> (Villers, 1789)	c, s	t, M
MITURGIDAE – zoroovití		
<i>Zora spinimana</i> (Sundevall, 1833)	c, s, d	t, M, o
NESTICIDAE – temnomilovití		
<i>Nesticus cellulanus</i> (Clerck, 1757)	c, s, a	M
PHILODROMIDAE – listovníkovití		
<i>Philodromus cespitum</i> (Walckenaer, 1802)	c, s, d	t, M
<i>Philodromus collinus</i> C. L. Koch, 1835	c, s	t, M, o
<i>Philodromus dispar</i> Walckenaer, 1826	c, s	T, m
<i>Philodromus margaritatus</i> (Clerck, 1757)	c, s	t, m
<i>Philodromus fuscomarginatus</i> (De Geer, 1778)	c, s	m
PHOLCIDAE – třesavkovití		
<i>Pholcus opilionoides</i> (Schrank, 1781)	c, s, a	-
PHRUROLITHIDAE – brablenčíkovití		
<i>Phrurolithus festivus</i> (C. L. Koch, 1835)	c, s	t, M
PISAUROIDAE – lovčíkovití		
<i>Pisaura mirabilis</i> (Clerck, 1757)	c, s, d	t, M
SALTICIDAE – skákavkovití		
<i>Aelurillus v-insignitus</i> (Clerck, 1757)	c, s	t, M
<i>Ballus chalybeius</i> (Walckenaer, 1802)	c, s	T, m
<i>Dendryphantès rudis</i> (Sundevall, 1833)	c, s	m
<i>Euophrys frontalis</i> (Walckenaer, 1802)	c, s	t, m
<i>Evarcha arcuata</i> (Clerck, 1757)	c, s	t, M
<i>Evarcha falcata</i> (Clerck, 1757)	c, s	t, M
<i>Heliophanus cupreus</i> (Walckenaer, 1802)	c, s	t, m

Čeď/Druh	Původnost	Fytogeografická oblast
<i>Heliophanus dampfi</i> Schenkel, 1923	C	o
<i>Neon reticulatus</i> (Blackwall, 1853)	c, s	t, m
<i>Pseudeuophrys erratica</i> (Walckenaer, 1826)	c, s	t, m
<i>Salticus zebraneus</i> (C. L. Koch, 1837)	c, s	t, m
<i>Synageles venator</i> (Lucas, 1836)	c, s, a	t, m
SEGESTRIDAE – segestrovití		
<i>Segestria senoculata</i> (Linnaeus, 1758)	c, s	t, M, o
SPARASSIDAE – maloočkovití		
<i>Micrommata virescens</i> (Clerck, 1757)	c, s	m
TETRAGNATHIDAE – čelistnatkovití		
<i>Meta menardi</i> (Latreille, 1804)	c, s, a	t, M, o
<i>Metellina mengei</i> (Blackwall, 1869)	c, s	t, M, o
<i>Metellina merianae</i> (Scopoli, 1763)	c, s, a	t, M, o
<i>Metellina segmentata</i> (Clerck, 1757)	c, s	t, M, o
<i>Pachygnatha clercki</i> Sundevall, 1823	c, s, d	t, M
<i>Pachygnatha degeeri</i> Sundevall, 1830	c, s	t, M, o
<i>Pachygnatha listeri</i> Sundevall, 1830	c, s	t, M
<i>Tetragnatha montana</i> Simon, 1874	c, s	t, M
<i>Tetragnatha obtusa</i> C. L. Koch, 1837	c, s	m
<i>Tetragnatha pinicola</i> L. Koch, 1870	c, s	t, m
THERIDIIDAE – snovačkovití		
<i>Crustulina guttata</i> (Wider, 1834)	c, s	m
<i>Dipoena melanogaster</i> (C. L. Koch, 1837)	C, s	T
<i>Enoplognatha ovata</i> (Clerck, 1757)	c, S, d	t, M
<i>Enoplognatha thoracica</i> (Hahn, 1833)	c, s, d	t, M
<i>Episinus angulatus</i> (Blackwall, 1836)	c, s	t, m
<i>Neottiura bimaculata</i> (Linnaeus, 1767)	c, s, d	t, m
<i>Parasteatoda lunata</i> (Clerck, 1757)	c, s	t, M
<i>Phylloneta sisyphia</i> (Clerck, 1757)	c, s	M, o
<i>Platnickina tincta</i> (Walckenaer, 1802)	c, s	t, m
<i>Robertus lividus</i> (Blackwall, 1836)	c, s	t, m, o
<i>Theridion betteni</i> Wiehle, 1960	C, s	M
<i>Theridion mystaceum</i> L. Koch, 1870	c, s	M
<i>Theridion pinastri</i> L. Koch, 1872	c, s	t, m
THOMISIDAE – běžníkovití		
<i>Coriarachne depressa</i> (C. L. Koch, 1837)	c, s	t, m
<i>Diaea dorsata</i> (Fabricius, 1777)	c, s	t, m
<i>Misumena vatia</i> (Clerck, 1757)	c, s	t, m
<i>Ozyptila trux</i> (Blackwall, 1846)	c, s, d	M, o
<i>Xysticus audax</i> (Schränk, 1803)	c, s	t, M, o
<i>Xysticus cristatus</i> (Clerck, 1757)	c, s	t, M, o

Čeďeď/Druh	Původnost	Fytogeografická oblast
<i>Xysticus kochi</i> Thorell, 1872	c, s, d	t, m
<i>Xysticus ulmi</i> (Hahn, 1831)	c, s	t, M
ULOBORIDAE – pakřížákovití		
<i>Hyptiotes paradoxus</i> (C. L. Koch, 1834)	s	M
Sekáči (Opiliones)		
NEMASTOMATIDAE – žlaznatkovití		
<i>Nemastoma lugubre</i> (Müller, 1776)	-	-
<i>Paranemastoma quadripunctatum</i> (Petty, 1833)	-	-
PHALANGIIDAE – sekáčovití		
<i>Lacinius dentiger</i> (C. L. Koch, 1848)	-	-
<i>Lophopilio palpinalis</i> (Herbst, 1799)	-	-
<i>Oligolophus tridens</i> (C. L. Koch, 1836)	-	-
<i>Opilio canestrinii</i> (Thorell, 1876)	-	-
<i>Phalangium opilio</i> Linnaeus, 1761	-	-
<i>Rilaena triangularis</i> (Herbst, 1799)	-	-
SCLEROSOMATIDAE – sekáčovití		
<i>Leiobunum rupestre</i> (Herbst, 1799)	-	-
<i>Nelima semproni</i> Szalay, 1951	-	-

Obr. 4: *Coriarachne depressa*, typický druh kmenů borovic v PR Maštale. Foto: O. MACHAČ.

Fig. 4: *Coriarachne depressa*, typical species on pine trunks in Maštale NR. Photo by O. MACHAČ.

Sekáči (Opiliones)

Celkem bylo zjištěno 10 druhů sekáčů ze tří čeledí. Nejpočetněji byla zastoupena čeleď Phalangiiidae se šesti druhy. Nebyl zjištěn žádný druh z červeného seznamu. Na lesních mokřadech a okrajích rašelinišť byly zjištěny typické druhy vlhkých lesů, jako je žlaznatka dvouskvrnná (*Nemastoma lugubre*) a žlaznatka čtyřskvrnná (*Paranemastoma quadri-punctatum*). V opadu v borových lesích jsou hojné druhy jako pozemní sekáč obecný (*Oligolophus tridens*) nebo stromový sekáč drobný (*Lacinius dentiger*). Na lesních světlinách a nelesních biotopech je hojný sekáč rohatý (*Phalangium opilio*). Na skalách je zde typický sekáč skalní (*Leiobunum rupestre*) (obr. 5), který patří mezi nejběžnější sekáče v rezervaci. V PR Maštale byly zjištěny také dva nepůvodní, u nás zejména synantropní druhy, které se však v posledních letech šíří i do přírodních biotopů, jsou to sekáč Canestriniho (*Opilio canestrinii*) a sekáč Sempronioho (*Nelima sempronii*).

Regionálně významné a vzácnější druhy pavouků v PR Maštale

Coriarachne depressa (C. L. Koch, 1837) – běžník plochý

Nehojný druh, vázaný na borové lesy, žije pod šupinkami kůry borovic (vzácně i jiných jehličnanů). Nehojně, ale roztroušeně, zvláště v nižších polohách po celé ČR. V PR Maštale se vyskytuje poměrně hojně na kmenech borovic po celé rezervaci. V červeném seznamu pavouků ČR je zařazen jako druh téměř ohrožený (NT).

Hahnia helveola Simon, 1875 – příčnatka žlutavá

Vzácnější druh, vázaný na přirozené stanoviště jako jsou reliktní bory, vřesoviště, okraje rašelinišť, žije na zemi v listovém opadu. Vzácně, ale roztroušeně, zvláště v nižších

Obr. 5: *Leiobunum rupestre*, typický druh pískovcových skal v PR Maštale. Foto: O. MACHAČ.

Fig. 5: *Leiobunum rupestre*, typical species on sandstone rocks in Maštale NR. Photo by O. MACHAČ.

polohách po celé ČR. V PR Maštale zjištěn na okraji rašeliniště Na Tintěrkách (N 49°49.20', E 16°7.36'). V červeném seznamu pavouků ČR je zařazen jako druh téměř ohrožený (NT).
Materiál: 1 ♀, 14. IX. 2020, leg., det & coll. O. Machač.

Heliophanus dampfi Schenkel, 1923 – skákavka rašelinná

Vzácný druh, vázaný na rašeliniště vyšších poloh. V ČR vzácně, zejména na horských rašeliništích. Žije na vegetaci. V PR Maštale nalezen na rašeliništi Na Tintěrkách (N 49°49.20', E 16°7.36'). Nejbližší známý výskyt je v CHKO Žďárské vrchy (SVATOŇ 2006). V červeném seznamu pavouků ČR je zařazen jako druh zranitelný (VU).

Materiál: 1 ♀, 3. VII. 2020, leg., det & coll. O. Machač.

Hypsosinga heri (Hahn, 1831) – křížák Herův

Nehojný druh menšího křížáka, který je vázán na zachovalé litorály rybníků a jiné mokřadní biotopy. V ČR roztroušeně po celém území, zejména v rybníčních oblastech. V PR Maštale nalezen na okraji rezervace v jihozápadním litorálu Nového rybníka u obce Budislav (N 49°48.21', E 16°9.33'). V červeném seznamu pavouků ČR je zařazen jako druh zranitelný (VU).

Materiál: 1 ♀, 5 juv. 20. V. 2019, leg., det & coll. O. Machač.

Mecopisthes silus (O. P.-Cambridge, 1873) – pavučenka ploskonosa

Vzácnější druh přirozených listnatých a smíšených lesů vyšších poloh, kde žije v listovém opadu a mechu. V ČR nehojně a roztroušeně ve středních a vyšších polohách. V PR Maštale nalezen v listovém opadu u skalního města Toulouvcovy Maštale (N 49°49.07', E 16°8.47'). V červeném seznamu pavouků ČR je zařazen jako druh téměř ohrožený (NT).

Materiál: 1 ♂, 1 ♀, 30. IV. 2020, leg., det & coll. O. Machač.

Notioscopus sarcinatus (O. P.-Cambridge, 1873) – pavučenka šterbinová

Vzácnější druh s vazbou na přirozené mokřadní biotopy, jako jsou rašeliniště, mokřadní louky apod., žije ve vlhkém mechu a ve stařině. V ČR vzácně, ale roztroušeně po celém území. Z východočeského regionu znám z litorálu rybníka Malý Karlov (DOLANSKÝ 2006). V PR Maštale nalezen na rašeliništi Na Tintěrkách (N 49°49.20', E 16°7.36') a u Voletínského potoka (N 49°48.50', E 16°8.83'). V červeném seznamu pavouků ČR je zařazen jako druh téměř ohrožený (NT).

Materiál: Na Tintěrkách, 1 ♂, 2 ♀♀, 3. VII. 2020, leg., det & coll. O. Machač; rašeliniště u Voletínského potoka, 1 ♀, 30. X. 2020.

Philodromus fuscomarginatus (De Geer, 1778) – listovník podkorní

Nehojný druh, vázaný na borové lesy, žije pod šupinkami kůry borovic. Roztroušeně, ale nehojně, zvláště v nižších polohách po celé ČR. V PR Maštale se vyskytuje poměrně hojně na borovicích po celé rezervaci. V červeném seznamu pavouků ČR je zařazen jako druh zranitelný (VU).

Philodromus margaritatus (Clerck, 1757) – listovník plochý

Nehojný druh, žijící v přírodě blízkých lesích, jak jehličnatých, tak listnatých. Žije na kmenech stromů a pod kůrou. V ČR roztroušeně po celém území. V PR Maštale hojně nalézán na různých místech po celé rezervaci. V červeném seznamu pavouků ČR je zařazen jako druh zranitelný (VU).

Theridion betteni Wiehle, 1960 – snovačka skalní

Nehojný druh, vázaný na skalní biotopy, žije na skalách. V ČR nehojně, ale roztroušeně na vhodných biotopech. V PR Maštale nalezena ve skalním městě Toulouvcovy Maštale (N 49°49.11', E 16°8.46'). V červeném seznamu pavouků ČR je zařazen jako druh téměř ohrožený (NT).

Materiál: 2 ♀♀, 2 juv., 14. IX. 2020, leg., det & coll. O. Machač.

4. Závěr

V PR Maštale bylo zjištěno celkem 160 druhů pavouků a sekáčů. Většina druhů patřila mezi běžné lesní druhy. Bylo zde však zjištěno i několik vzácných, ohrožených a faunisticky významných druhů dokládající hodnotu území. Významnými biotopy hostící pestré společenstvo pavouků jsou zde zejména menší lesní rašeliniště, zvláště pak Na Tintěrkách a u Voletínského potoka. Také reliktnější části borových lesů, pískovcové skalní útvary a zařízlá údolí potoků zde hostí některé vzácnější a chladnomilnější druhy. Významný je výskyt chladnomilné skákavky *H. dampfi*. V porovnání s některými většími skalními městy zde nebyly zjištěny vzácnější prvky skalní arachnofauny jako jsou např. plachetnatky *Bathypantes eumenis eumenis* nebo *Mughiphantes pulcher*. Ze sekáčů zde byly zjištěny převážně běžné lesní druhy. Na lokalitě nebyl nalezen vzácný sekáč klepítník členěný (*Ischyropsalis hellwigi*), který je znám z okolí nedalekých Nových Hradů (DOLANSKÝ 1997b), jeho výskyt v Maštalích však není vyloučen. PR Maštale hostí pestré společenstvo pavouků a sekáčů, což dokládá význam tohoto chráněného území, z hlediska arachnofauny jsou nejvýznamnějšími biotopy lesní rašeliniště, údolí potoků, skalní útvary a reliktní části borových lesů.

Summary

This paper presents data about spiders and harvestmen in Maštale Nature Reserve in East Bohemia region. Maštale NR is pine forest area with sandstone rocks and little forest peat bogs. Total of 150 species of spiders and 10 species of harvestmen was found during 2019–2020. Remarkable species are *Hahnia helveola*, *Heliophmus dampfi*, *Mecopisthes silus*, *Notioscopus sarcinatus* and *Theridion betteni*.

Literatura

- BUCHAR J. et RŮŽIČKA V., 2002: *Catalogue of spiders of the Czech Republic*. Peres Publishers, Praha.
- DOLANSKÝ J., 1997a: Nález klepítníka členěného *Ischyropsalis hellwigi* (Panzer, 1794) – (Opilioniada) u Nových Hradů (Východní část okresu Chrudim). *Vč. Sb. Přír., Práce a Studie*, 5: 187–188.
- DOLANSKÝ J., 1997b: Teplomilné společenstvo pavouků z jihovýchodní části Železných hor. *Vč. sb. přír. – Práce a studie*, 5: 121–126.
- DOLANSKÝ J., 2003: Arachnofauna písčín a bílých strání východních Čech. *Vč. sb. přír. – Práce a studie*, 10: 285–310.
- DOLANSKÝ J., 2006: Pavouci (Araneae) ostřicových porostů a litorálního pásma rybníka Malý Karlov ve východních Čechách. *Vč. sb. přír. – Práce a studie*, 13: 227–230.
- NENTWIG W., BLICK T., GLOOR D., HÄNGGI A. et KROPF C., 2021: Spiders of Europe. Version 01.2021. [online, cit. 1. 4. 2021]. Dostupné z: <http://www.araneae.nmbe.ch>.
- KURY A. B., MENDES A. C., CARDOSO L., KURY M. S. et GRANADO A. de A., 2021: World Catalogue of Opiliones. WCO-Lite version 1.2.1. [online, cit. 1. 4. 2021]. Dostupné z: <https://wcolite.com>.
- RŮŽIČKA V. et DOLANSKÝ J. (2016): Catching of spiders in shallow subterranean habitats in the Czech Republic. *Arachnol. Mitt.*, 51: 43–48.
- ŘEZÁČ M., KŮRKA A., RŮŽIČKA V. et HENEBERG P., 2021: Redlist of Czech spiders: 3th adjusted according to evidence-based national conservation priorities. *Biologia*, 70: 1–22.

- SVATOŇ J., 2006: Pavouci (Araneae) Žďárských vrchů. Faunisticko-ekologická studie. *Parnassia*, 1: 1–88.
- ŠILHAVÝ V., 1971: Sekáči – Opilioneida. Pp. 33–49. In: *Daniel M., Černý V. (eds.): Klíč zviřeny ČSSR 4.*, Academia, Praha.
- WORLD SPIDER CATALOG (2021): WSC Version 21.5. [online, cit. 1. 4. 2021]. Dostupné z: <http://www.wsc.nmbe.ch>.

Došlo: 4. 1. 2021